

BUITEN

12^E JAARGANG N^O. 48.

ZATERDAG 30 NOVEMBER 1918.

Foto Leipziger Presse-Büro.

DE MARKT TE ALTKIRCH IN DEN ELZAS.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE MARKT TE ALTKIRCH IN DEN ELZAS, ILLUSTRATIE .	BLZ. 565
DE PELSJAGERS, DOOR HULBERT FOOTNER (13) .	BLZ. 566, 575
DE POORTEN VAN LEIDEN, DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTREERD .	BLZ. 568—571
DE RIETVIJVER, DOOR H. E. KUYLMAN .	BLZ. 571
ROTSUINEN EN ROTSBEPLANTING (SLOT), DOOR J. KLEBER GZ., GEÏLLUSTREERD .	BLZ. 572—573
WIJNKOOP, DOOR F. W. DRIJVER .	BLZ. 574
DREISCHOR, DOOR D. V., GEÏLLUSTREERD .	BLZ. 574—575
REVOLUTIE EN REVOLVER, DOOR F. W. DRIJVER .	BLZ. 575
DE „DUITSCH POORT“ TE METZ, ILLUSTRATIE .	„ 576

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie“ of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten“. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een aafverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 25 cts.

DE PELSJAGERS.

(13) EEN VERHAAL UIT ATHABASCA
DOOR HULBERT FOOTNER.

„W E moeten veel op 't spel zetten,“ mompelde Ambrose. „Zeker!“ antwoordde Peter. „Maar niemand zou het weigeren. Wat zou het, als het ons tegenloopt? We zijn jong. En we zullen ons best doen.“

De groote verlichting, welke Ambrose gevoelde, maakte hem even week.

„Peter, jij bent een kerel,“ mompelde hij. „Ik was half gek van angst of je mij wel bij zoudt staan.“

„Schei uit!“ riep Peter. „Houd je maar taai. Van avond nog gaan we aan 't werk.“

Gedurende de donkere uren berekenden zij hoeveel geld ze zelf bijeen konden brengen, welke vrienden zij om hulp konden aankloppen en beraamden zij verschillende plannen. Er was geen dag te verliezen, en dadelijk werd besloten, dat Ambrose den volgende dag op reis zou gaan. Als hij eenmaal weg was, zou hij niet meer met zijn compagnon kunnen beraadslagen en daarom moesten alle kwesties thans besproken worden en er waren er vele. Ambrose was verwonderd over Peter's durf en ondernemingsgeest. Zooals menige jongste compagnon had hij de gewoonte aangenomen den andere een weinig als de minste te beschouwen.

„Ik ga tot het uiterste met je mee,“ had Peter gezegd. „Maar jij moet alles zelf doen.“

Nadat alle bijzonderheden geregeld waren, was het dus Ambrose's taak een brief op te stellen voor Simon Grampierre. Het was de langste brief, dien hij ooit geschreven had:

„Tole en ik zijn gisteren na een vlugge reis aangekomen. Ik heb met mijn compagnon gesproken. We nemen aan al het graan in den omtrek van Fort Enterprise dit seizoen te koopen voor een dollar vijf en zeventig per bushel.

„Wij zullen onmiddellijk een boot zenden met een kleine lading benodigdheden voor onmiddellijk gebruik. Tole zal ze de rivier op sturen. Hij zal dezen brief meenemen. Het zal wel vier of vijf dagen duren voor we de bemanning bijeen hebben.

(Hier volgde een lijst van de goederen, die ze besloten hadden te zenden.)

„Wij benoemen U tot onzen agent om de goederen te verdeelen. Ik zal een boek zenden, waarin U alles moet opschrijven. Laat de bemanning van de boot in twee kano's terugkeeren en houd de boot bij U om ze later beladen met graan en bloem terug te zenden.

„Ik heb de stoomboot gemist en ga daarom vandaag in uw kano met een Indiaan. Ik zal tien dagen noodig hebben om het meer over te steken, de Miwasa op te varen en zoo de stad te be-

reiken. In de stad zal ik een volledige inrichting koopen en die bij U brengen over het Caribou-meer. Ik zal een kleine molen meebrengen, als ik er een kan krijgen. Als ik geen tegenslag heb zal ik omstreeks 1 September bij U zijn. In elk geval zal ik aankomen vóór het ijs verschijnt.

„Het zal mij niet moeilijk vallen de Miwasa of de Musquasepi op te varen of het Caribou meer over te steken, omdat Martin Sollers daar stoombooten heeft waarover hij beschikken kan en hij ons vriendschappelijk gezind is. Ook zal ik niet op de Spirit-rivier blijven steken omdat ik een vlot kan bouwen en daarop vervoeren kan, zonder dat iemand me dat kan verhinderen. Ze zullen wel trachten me tegen te houden op het droge gedeelte tusschen het Caribou-meer en de Spirit-rivier. Ze zullen trachten de balken bijeen te binden. Op mijn uitreis zal ik Martin Sollers er over spreken. Hij heeft nog al macht.

„Zoodra het dorschen begonnen is, breng dan den menschen-dooder in beweging en tracht een weinig voor te komen met de bloem.

„Zend Tole en nog een flinken man naar de Crossing om mij te ontmoeten. Laat ze 8 Augustus vertrekken.

„Ik zal Tole twee flesschen Madeira meegeven. Zend die aan den zieke op Fort Enterprise zonder te zeggen, dat ze van mij komen. Peter Minot zendt voor U een kistje sigaren met zijn complimenten.

„Als ik nog iets te melden heb, zal ik op de Landing schrijven en den brief met de post van Augustus verzenden. Mijn groeten aan de jongens. Uw vriend Ambrose Doane.“

HOOFDSTUK X.

BROOD.

Op 25 Augustus, binnen den beraamden tijd, kwam Ambrose Doane te Spirit River Crossing met tien geladen wagons aan. Zes lange dagen hadden ze hard gewerkt om door de bodemlooze moddergaten van den overgang tusschen het Caribou-meer en de Spirit-rivier te komen, en de mannen zoowel als de paarden waren uitgeput; doch de nog af te leggen weg was gemakkelijk en Ambrose betaalde de mannen met een verlicht hart. De boot en de bemanning, die hij aan de Crossing geëngageerd had, waren er niet en hij ontving ook geen bericht, dat het weg blijven motiveerde. Zulke kleine tegenslagen had hij gedurende de geheele reis gehad. Ditmaal was het zoo erg niet; het betekende drie dagen oponthoud om een vlot te bouwen. De stroom, die hen naar hun bestemming zou dragen, liep bijna vier mijl per uur en op het drie honderd mijl lange stuk was er geen enkele stroomversnelling, die zijn lading in gevaar kon brengen.

Tole Grampierre en zijn broer Germain wachtten op Ambrose. Met twee zulke helpers kon hij zich veroorloven te glimlachen om de geheimzinnige schaarschte van werk bij zijn aankomst. Tole's voorraad nieuwtjes bevatte niets bizonders. John Gaviller was den geheelen zomer ziek geweest van de longontsteking, die hij tengevolge van de wond gekregen had. Hij was nu aan 't opknappen; „bleek en beverig als een oud konijn in de sneeuw,“ zei Tole. Gaviller had de barkas de rivier opgezonden om alle graan te halen, dat er aan de Crossing te krijgen was, maar het was niet genoeg om aan de verplichtingen van zijn contracten te voldoen. Hij had er twee dollar per bushel voor moeten betalen. Ambrose glimlachte toen hij dit hoorde.

Ambrose wachtte verlangend op eenige mededeeling over haar, die zelden uit zijn gedachten was, maar voor Tole was de zaak niet van zooveel belang. Ambrose kon zichzelf er niet toe brengen haar naam te noemen. Eerst toen Tole alle onderwerpen besproken had, zeide hij toevallig: „Colina Gaviller rijdt maar steeds rond op haar geel paard. Zij is nu trotsch. Ze spreekt nooit tegen iemand.“

Dat was alles. Ambrose's hart was bewogen door medelijden met haar, die door haar loyaalheid gedwongen was de zijde van het onrecht te kiezen.

Later merkte Tole op: „Gordon Strange beheert het magazijn den geheelen zomer.“

„Zoo!“ zei Ambrose. „Wat zeggen de menschen van hem? Wat zegt je vader er van?“

Tole haalde de schouders op. „Hij zegt niets,“ zei hij voorzichtig. Hij was niet te bewegen over dit onderwerp meer los te laten.

Zij bouwden hun vlot en vertrokken, na opgeladen te hebben, zonder eenig incident. Als ze dag en nacht doorreisden, zouden ze, rekening houdende met oponthouden, bijna vijf dagen onderweg zijn. Op den derden dag werd Ambrose zoo ongeduldig, dat hij de kano te water liet en de kolonie hun komst ging aankondigen. Hij aarzelde niet het vlot aan de zorgen van de Grampierre's over te laten; zij konden het beter besturen dan hij.

Den geheelen dag roeide hij en 's nachts hakte hij een boom om en bond de kano daaraan vast om te voorkomen dat zij aan den grond liep. Uren lang, terwijl hij op den slaap wachtte, lag hij naar de sterren te kijken en den toestand te overdenken, terwijl zijn kano ronddraaide in de kolken. Zijn verlangen om het doel van zijn reis te bereiken, liet hem geen rust, ofschoon hij zich geen illusies maakte over hetgeen hem daar wachtte. Een weinig hoop had hij echter. Maar hoe kon Colina toegeven nu hij kwam, beladen met ammunitie voor den strijd tegen haar? Treurig vroeg Ambrose zich af of een minnaar zich ooit in zoo'n ongunstige positie bevonden had als hij.

Om tien uur den volgenden morgen, was hij op een afstand van een paar mijl van Grampierre's woonplaats. De rivier schitterde in de morgenzon, de lucht was gelijk wijn. De populieren tooiden zich met hun prachtig herfstkleed van saffraan en purper, dat zich als vlammen tegen de donkerbruine heuvels afteekende. Rechts, in een met gras begroeid ravijn, zag Ambrose plotseling het „gele” paard grazen. Zijn hart begon geweldig te kloppen. Geen macht der wereld kon hem weerhouden aan land te gaan, ofschoon zijn gezond verstand hem zeide, dat er klaarblijkelijk geen goeds uit kon voortkomen. Doch zijn hoop dreef hem naar den oever.

Na kort zoeken trof hij haar slapende onder een populier aan, in een holte van den oever, welke men van de rivier af niet kon zien. Zooals altijd droeg zij haar khaki rijkleed; haar hoofd lag in de holte van haar arm en in de andere hand hield zij den hoed bij het lint. Nadenkend staarde Ambrose naar haar. Haar gezicht was bleeker en magerder; blijkbaar had zij deze twee maanden zelf ook niet een gemakkelijken tijd gehad. Doch in zijn oogen leek ze schooner dan ooit. En wat scheen ze lief en hulpeloos in haar slaap! — het leek zoo gemakkelijk haar in zijn armen te nemen en haar te doen vergeten wat hen scheidde.

Vaag dacht Ambrose: Kon ik haar werkelijke ik maar een boodschap sturen, nu haar stijfhoofdige onredelijke ik slaapt, misschien wilde ze dan de waarheid erkennen als ze wakker werd.

Terwijl hij haar met hongerige oogen aanstaarde begonnen haar oogleden zich te bewegen. Hij ging terug tot op een meer eerbiedigen afstand. Zij werd zonder schrik wakker. Een oogenblik keek zij kalm naar hem, als een klein kind in de wieg. Toen keerde plotseling de herinnering terug en richtte zij zich op, terwijl haar beide handen zich vlug naar haar haar bewogen. Eenigszins verontrust zag ze hem aan. Het was alsof zij gevoelde, dat ze zeer boos moest zijn en ontsteld was, dat de boosheid wegbleef.

„Wat is er?” vroeg ze koel.

In haar koude oogen zag Ambrose, dat een muur, harder dan graniet, hen scheidde. Zijn hart verloor alle hoop. „Niets,” antwoordde hij norsch.

„Het is niet bepaald plezierig,” zei ze, boos kijkende, „te ontdekken, dat men bespied wordt!”

Ambrose schrok en fronste zijn voorhoofd. Aan deze opvatting van hetgeen hij gedaan had, had hij niet gedacht. „Ik zag Ginger van de rivier af,” zei hij verontwaardigd. „Ik ging aan wal om jou te zoeken.”

„Wat wilde je dan?” vroeg zij koel.

„Dat weet ik niet,” antwoordde Ambrose.

Een poos zwegen ze. Haar koude oogen zeiden hem, dat hij moest weggaan. Trots en gezond verstand spoorden hem aan te gehoorzamen. Doch hij was als ijzer bij een magneet.

„Ik — ik geloof, dat ik wilde weten hoe het met je gaat,” zei hij eindelijk. „Was dat zoo buitengewoon?”

Zij negeerde de vraag. „'t Is goed met me,” zei ze.

„Hoe is 't met je vader?” vroeg Ambrose.

Zij zag hem vlak in de oogen, maar antwoordde niet.

Het bloed steeg Ambrose naar het hoofd. „Ik deed je een beleefde vraag,” mompelde hij.

„Als je een oprecht antwoord wenscht,” zei Colina duidelijk, „ik geloof dat je veel durft vragen.”

„Ik heb niet op hem geschoten,” barstte Ambrose los.

„Wat geeft het, dat wij redetwisten?” vroeg ze met kouden spot. „Je kunt mij niets zeggen, en ik jou niet, wat de zaken kan veranderen.”

„Goede God, wat kunnen vrouwen hard zijn!” riep Ambrose onwillekeurig.

Colina nam dit op als een compliment. Een trotsche uitdrukking verscheen op haar gezicht. „Ik weet niet hoe mannen zijn!” riep ze. „Blijkbaar wil je met de eene hand tegen mij vechten en mij de andere in vriendschap toesteken. Alleen een man kan aan zoo iets denken.”

Ambrose zag haar onheilspellend aan. „Je hebt gelijk,” zei hij kort. „Ik ben een gek!”

Hij verliet haar met opgeheven hoofd, doch in zijn hart gevoelde hij zich verslagen en pijnlijk. Zij had hem verslagen, dat voelde hij. Hij wist dat hij eerlijke bedoelingen had gehad. Dit koude afscheid was erger dan een hevige twist.

Simon Grampierre stond te wachten op een uitstekende punt van zijn land, waar hij een ruim uitzicht op de rivier had. Hij had er een uitzichtbank neergezet, zooals er een op het Fort was. Toen hij Ambrose zag, riep hij hem uit volle borst toe en haastte hij zich naar den waterkant. Hij ontving hem met beide handen uitgestrekt.

„Je bent gekomen,” riep hij. „Dat is goed!”

Ambrose was verwonderd en eenigszins ontsteld toen hij zag dat de oude man zoo aangedaan was.

„Waar zijn je waren?” vroeg Simon ongerust.

„Een halven dag achter mij,” zei Ambrose. „Ze zijn veilig.”

„Heb je bloem?” vroeg Simon.

„Bloem? — neen!” antwoordde Ambrose starend. „En dat met twintig duizend bushel graan hier?”

„Heb je een kleine molen?”

Ambrose schudde het hoofd. „Ze waren niet te krijgen in Prince George,” zeide hij. „Ik moest naar het oosten telegrafeeren. Hij was nog niet aangekomen toen ik vertrekken moest en ik

kon niet wachten. Ik heb schikkingen getroffen, zoodat hij opgezonden wordt; een van mijn vrienden zal hem brengen. Martin Sollars heeft beloofd de laatste boot er voor tot 1 October aan de Landing te houden.”

„Wa!” zei Simon, zijn armen opheffende. „Dat is erg. We hebben bloem noodig. We kunnen geen maand op bloem wachten.”

„Hoe is het met den menschedoeder?”

„Kapot,” was het lakonieke antwoord. „Wij maken hem en elken dag breekt hij weer. Nu is hij heelemaal kapot.”

„Nu, dan zal iedere familie haar eigen graan moeten halen,” zei Ambrose.

Simon haalde de schouders op. „We hebben hier een nieuwe moeilijkheid.”

„Wat is dat?” vroeg Ambrose ongerust.

„De Kakisa Indianen,” antwoordde Simon. „Zij zijn de grootste stam van den omtrek en de beste bontbrengers. Zij wonen langs de Kakisa-rivier, honderd vijftig mijl noordwest. Den geheelen zomer komen ze bij tweeën, zessen, of twintigen, om een beetje bloem, suiker, thee, tabak bij mij te halen. Zij willen met je handelen, omdat Gaviller even hard voor hen is als voor ons. Het zijn goede jagers, maar hij houdt ze arm.

Laat in den zomer komen ze allen te zamen om den herfstvoorraad. Ze zijn nu hier. Ze willen honderd zakken bloem hebben. Ze komen bij mij. Ik zeg, dat ik geen bloem heb. Ze gaan naar het Fort. Gaviller zegt: Ambrose Doane heeft al het graan gekocht. Wil je met hem handelen, goed. Laat hij je dan bloem verkoopen. Ze zijn hier al een week, in zestig tepees. Ik geef hun het voedsel, dat ik kan missen en dat is niet veel. Zij hebben honger. Ze beginnen te dreigen.”

Ambrose wilde Simon niet laten bemerken, dat hij ook maar eenigszins ongerust was over de situatie. „Waar zijn de Indianen gekampeerd?” vroeg hij kalm.

„Anderhalve mijl de rivier af. Tegenover het Fort.”

„Goed,” zei Ambrose. „Zeg hun in je huis, dat ze de wacht houden totdat Tole en Germain met het vlot komen. Er moeten zes man klaar staan om hen te helpen lossen. Ga jij met mij mee in de kano, dan zullen wij eens met de Indianen gaan praten.”

Een goedkeurende blik schoot van onder zijn overhangende wenkbrauwen. „Goed!” zei hij. „Je gaat recht op het doel af. Daar houd ik van.”

Ambrose vond het tepee-dorp geplaatst in den vorm van een vierkant op een met gras begroeide vlakte aan de rivier. De vierhoek was zooals gewoonlijk vol van losse paarden, vechtende honden en schreeuwende kinderen. Simon vestigde zijn aandacht op een tepee in het midden van den noordkant, welke zich van de rest onderscheidde door de grootte en de kleurige strepen op het linnen.

„'t Verblijf van het opperhoofd,” zei hij. „Hij heet Joey Providence Watusk.”

„Een heele mond vol,” zei Ambrose.

„Joey is Engelsch, Providence Fransch en Watusk is Kakisa,” legde Simon uit.

Hij riep een jongen en maakte hem duidelijk dat hij het opperhoofd wenschte te spreken. „Ik zend een boodschap, dat wij komen,” zeide hij tegen Ambrose. „Hij wordt gaarne als een groot man behandeld. 't Kan geen kwaad als je met hem handel drijft.”

Ambrose vond het goed. „Dus deze — hoe heet hij ook weer — voelt zich erg,” zeide hij, terwijl zij wachtten.

„Dat is zoo,” antwoordde Simon. „Hij meent, dat hij koning is. Hij is zoo opgeblazen als een kikvorsch. Hij maakt mij gek met zijn dwaasheden. Maar wat moet je beginnen. Je kunt alleen door hem met de Kakisas handelen, omdat Watusk alleen Engelsch spreekt. Hij doet wat hij wil.”

„En kan niemand Kakisa spreken?” vroeg Ambrose.

„Niemand anders dan Gordon Strange. Het is een moeilijke taal voor de tong.”

„Wat weet je nog meer van hem?” vroeg Ambrose.

„Wa! ik heb je alles verteld,” zei Simon. „Je zult hem kennen, als je hem ziet. Hij doet altijd zoo trotsch als een pauw. Hij is geen Kakisa. Hij is een Cree, die langen tijd geleden met hen mee is gegaan. Sommigen zeggen, dat zijn vader een zwarte was.”

„Zoo!” zeide Ambrose. „En vinden ze dat goed?”

Simon haalde de schouders op. „De Kakisas zijn vreemde menschen. Ze bemoeien zich niet met de blanken of met andere Indianen zooals de Cree's. Zij houden zich aan hun oude gewoonten, en daarover spreken ze niet met anderen. Dus weet niemand wat ze thuis doen.” Simon sprak zachter: „Sommigen zeggen, dat het kannibalen zijn.”

„Ba!” zei Ambrose, „dat vertellen ze van elken vreemden stam.”

„'t Kan zijn,” antwoordde Simon omzichtig. „Zelf weet ik het niet.”

De Indianenjongen kwam terug en gaf te kennen, dat Joey Providence Watusk hen verwachtte.

Ambrose lichtte het gordijn voor den ingang op en dook in de tepee, onmiddellijk gevolgd door Simon Grampierre. In het midden op den grond brandde een klein vuur en daarachter zaten vijf donkerkleurige gestalten in een halven cirkel. Geen spier vertrok op hun gezichten toen zij binnenkwamen. De voornaamste man wees hen met een stijve hoofdhuiging een wollen deken aan, die voor hen tegenover hem was neergelegd.

(Vervolg op blz. 575 van dit nummer).

DE (NIEUWE) RIENBURGSCHE POORT, GEBOUWD IN 1632, GESLOOPT IN 1867.
Naar de tekening van J. E. de la Fargue in het gemeentearchief te Leiden.

DE POORTEN VAN LEIDEN.

BELANGWEKKEND in hooge mate blijven ze voor ons, die poortgebouwen onzer oude steden. Niet alleen, omdat ze veelal merkwaardig zijn uit bouwkundig oogpunt, maar ook, omdat ze ons herinneren aan den tijd — hoe veraf schijnt die ons reeds! — toen een stad des avonds gesloten werd als een groot huis, en omdat ze mede de beteekenis belichamen van de versterkte stad, waarin het nationale leven grootendeels geconcentreerd was.

Een vorige maal ¹⁾ zijn in dit blad de poorten van Amsterdam beschreven en afgebeeld. Ditmaal vragen wij de aandacht onzer lezers voor die van de stad, welke langen tijd, en nog in de 18de eeuw, de grootste was van Holland na de Amstelstad, van Leiden.

Acht poorten ²⁾ had ze na haar laatsten uitleg, de oude Sleutelstad, evenveel dus als Amsterdam, welks Zaagmolen-, Raam- en Weteringspoortjes intusschen niet veel meer waren dan uitgangen onder de wallen door, terwijl Leiden's poorten, één misschien uitgezonderd, echte kloeke poortgebouwen genoemd konden worden, monumentale, der roemrijke stad waardige toegangen, welke tegelijk spraken van de kracht en den kunstzin der oude veste.

„Ik ben wel in verscheidene voorname steden geweest”, aldus vertelt de eenigszins langdradige schrijver van „De Vermakelijke Leidsche buiten-cingels” ³⁾ „daar een of meer Poorten ellendig oud en vervallen uitzagen, 't geen mijns oordeels een groot

afzien geeft, en den luister eener Stadt, die anders zeer fraai is, niet weinig beneemt.” Maar Leiden blijkt niet tot die steden te behooren: „Ik moet van alle acht poorten der stad Leiden getuigen...., dat ze alle, gene uitgezondert, zeer fraai en net gebout, en heel sierlijk op 't oog zijn, zo wel aan de zijde der Stad als buiten dezelve aan te zien, zonder dat men kan zeggen, dat een van alle ouwerwets, of het minste bouwvallig is, 't geen in der daad niet weinig tot sieraad eener Stad verstrekt.”

Wie de nog overgebleven poorten door eigen aanschouwing kent, en de prenten zag van die, welke helaas verdwenen zijn, verbaast zich niet over deze woorden van lof, al zal hij zich wellicht afvragen of meer „ouwerwetsche”, ja zelfs bouwvallige poortgebouwen, ook niet hun eigenaardige bekoring bezitten. Leiden kon trotsch zijn op zijne poorten, bijna alle 17de eeuwse luxe-gebouwen, dagteekenend uit een tijd, toen de in het hart van Holland gelegen stad zich vrijwel beveiligd gevoelde tegen vijandelijke overvallen, zoodat er allereerst naar gestreefd werd fraaie poorten te bouwen, waarbij de krijgskundige beteekenis wel een beetje in de verdrukking kwam. Berouw hierover heeft Leiden zeker niet gehad, want nimmer is voor deze poorten de vijand verschenen. Hare voorgangers, die de Spanjaard buiten hielden, waren lang verdwenen.

Laten we eerst eens nagaan, wat van deze, en nog oudere poorten der stad bekend is.

Het oude stedeke aan den ^{* * *} traagvlietenden Rijn bezat aanvankelijk — zoolang Rapenburg en Steenschuur aan de landzijde zijn vestinggrachten waren — slechts twee poorten, die den Noord-westelijken en oostelijken toegang tot de stad langs den Rijndijk afsloten. Men vond ze dus aan de twee uiteinden van den binnen de muren besloten dijk — de tegenwoordige Breesstraat, de eene, de Noord- of Haghepoort, op de kruising van Rapenburg, Kort Rapenburg, Breesstraat en Noordeinde, de tweede, de Zuid- of Oostpoort, ter plaatse van de Hoogwoerdsbrug, tusschen Gangetje en Steenschuur. Even ten noorden van deze laatste verrees de Roode Toren, aan welken nog steeds een steen in het huis op den hoek van Gangetje en Botermarkt herinnert, waarop we lezen:

Anno dertien hondert tachtich negen,
Is Leyden vergroot door Godes segen,
Steenschuyr was doen Vest,
Mijn naam Rooden Tooren
Stae schier in 't best:
Danckt Godt daar voren.

Op den noordwestpunt van de stad (bij de tegenwoordige Bostelbrug) bevond zich een dergelijke toren, de Accynstoren genaamd. Tegen het einde der 13de en het begin der 14de eeuw vestigde zich een toenemend aantal menschen op den „Waard”, de westelijke punt van het eiland, door Ouden- en Nieuwen Rijn gevormd, en aan de overzijde van den Rijn. In 1355 werden al deze gronden (tegenwoordige) Oude Vest begrensd. Ter plaatse waar deze nieuwe vestwal den noordelijken (z.g.n. lagen) Rijndijk kruiste, Haarlemmerstraat) zijn ongetwijfeld reeds terstond na dezen uitleg poorten gebouwd; die aan de westzijde kreeg den naam van Riensburgsche, die aan de oostzijde die van Zijlpoort. Verdere uitleg aan de noordzijde der stad bleef langen tijd achterwege. Maar reeds enkele tientallen jaren later, in 1389, werd een aanvang gemaakt met een belangrijke uitbreiding aan de west- en zuidzijde; het geheele terrein tusschen den ouden stads-

DE RIENBURGSCHE POORT, STADSZIJDE.

Naar een tekening in kleuren (midden 19e eeuw) in het gemeentearchief.

wal Steenschuur—Rapenburg, en het Galgewater, Witten Singel, Zoeterwoudschen Singel tot de Zijdgracht en (tegenwoordige) Geeregracht, die dus vestgracht was, werd bij de stad getrokken.

Hierdoor verloren de twee oudste poorten van Leiden hun reden van bestaan; de Noord- of Haghepoort werd intusschen eerst in 1450 gesloopt. Hare diensten waren overgenomen door de, ten westen van 't binnen de muren gekomen Noordeinde, omstreeks 1420 gebouwde Haagsche poort, welke gewoonlijk Witte poort werd genoemd, misschien naar een poort, die aan 't einde der Kloksteeg moet gestaan hebben in de nabijheid van 't Wittenonnen klooster (thans Universiteitsgebouw) — dit zou dan de derde poort van het oude Leiden zijn geweest — en na de uitbreiding aan deze zijde der stad overbodig was geworden. Van de nieuwe Haagsche of Wittepoort weten wij, dat zij opgetrokken werd van steen, afkomstig van de huizen ter Zijl en ter Weede.

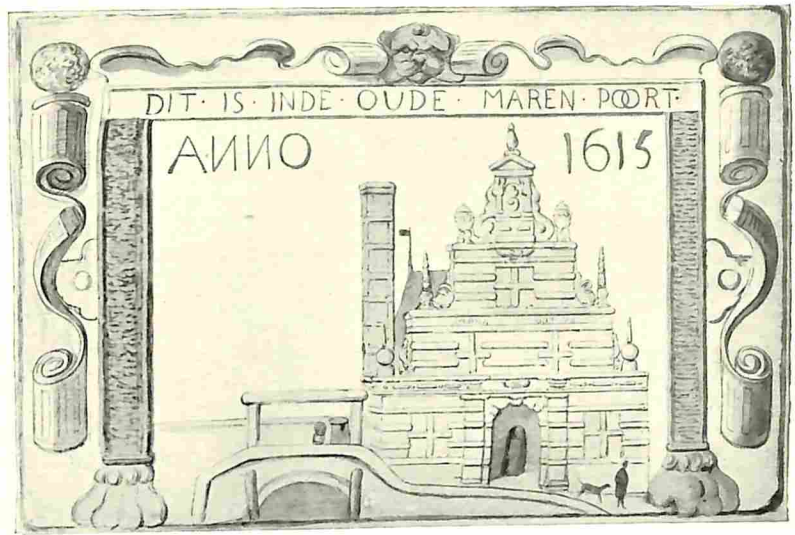
Wanneer de oude Zuidpoort is verdwenen, schijnt niet bekend te zijn; in elk geval was ook zij overbodig geworden, toen de uitleg aan de zuidoostzijde der stad haar beslag had gekregen. De nieuwe meer oostwaarts geplaatste poort verrees aan 't toenmalige einde van de Hoogewoerd, bij de Kraaiersstraat, en werd Hoogewoerdsche poort genoemd.

Het zal niemand verbazen, dat spoedig na den belangrijken uitleg der stad tegen het einde der 14e eeuw de behoefte gevoeld werd aan een nieuwen toegang tot de stad aan de zuidzijde: Witte- en Hoogewoerdsche poort waren zeer ver van elkaar verwijderd en een wel zéér groote omweg moest worden gemaakt om van 't midden van Leiden naar 't ten zuiden der stad gelegen dorp Zoeterwoude te komen. Zoo werd een nieuwe poort gebouwd aan 't einde der gracht, die van den nieuwen Singel naar de oude vestgracht (Rapenburg—Steenschuur) liep en tegenover de Nieuwsteeg in deze uitliep (de tegenwoordige Doezastraat). Waarom deze nieuwe poort den naam Koepoort ontving, kunnen we niet met stelligheid verklaren. In 1400 komt haar naam het eerst voor in de stadsrekeningen, wat aanleiding geeft om aan te nemen, dat zij te gelijk met de nieuwe ommuring ter plaatse is opgetrokken.

Meer dan twee eeuwen bleek er voldoende ruimte binnen de muren te zijn voor 't groeiend inwonerstal van Leiden en tijdens het beleg, dat de stad door de volharding harer burgerij vermaard maakte, had zij nog den omvang, dien zij tegen het einde der 14e eeuw verkregen had. Het wil ons voorkomen, dat ook de ommuring en de poorten der stad tijdens het beleg nog uit dien tijd dagteekenden, al is 't waarschijnlijk dat de éérste Rijsburgsche- en Zijlpoort reeds eenige tientallen jaren eerder zijn gebouwd.

Het beleg van Leiden is zulk eene belangrijke gebeurtenis in de geschiedenis der stad en in die van geheel Holland, dat het wel de moeite loont even na te gaan, hoe deze oude poorten er in het gedenkwaardige jaar 1574 uitzagen. Eigenlijk gezegde afbeeldingen ervan vinden wij alleen in het kaartenboek van S. Dz. van Dulmenhorst; verder geven eenige plattegronden, ten gemeente-archiefe berustende, aanwijzingen, vooral die welke in 1744 door Jacob van Werven werd gecopieerd naar een kaart van Lieffrinck, die van 1576 of 1578 dagteekent en niet meer in originali aanwezig is. De Witte poort vertoont zich hierop als een zwaar, echt-middeleeuwsch gebouw met ronde spitslooze en geheel afgeplatte zijtorens; maar als we de oude kaart met een voorstelling van het beleg der stad zien, waarop een groot deel van Zuid-Holland is afgebeeld en Leiden wel klein maar toch vrij nauwkeurig bewerkt in vogelvlucht is weergegeven, dan zien we, dat de torens wel degelijk van de gewone kegelvormige spitsen voorzien zijn. En waar nu géén der torens van de ommuring der stad op den plattegrond van 1576 een spits draagt, meenen we te mogen aannemen, dat de kaart in dit opzicht niet betrouwbaar is. Wie gelooft, dat hij den juisten toestand in dien tijd aangeeft, moet aannemen, dat hier dan van geweldig verval der torens sprake zou zijn. En dit valt te betwijfelen, als de in het Leidsche archief zich bevindende pen-teekening van Dr. P. van Schilte juist is, die het onderschrift draagt: „Dit is de echte oude Witte poort zooals die ten tijde van het beleg geweest is, gevolgd naar een oud houtsnede plaatje, gekomen uit de verzameling van prenten van van Mieris.” We zien hier een stoer middeleeuwsch poortgebouw, een gebouw inderdaad, met smallen doorgang en van een trapjesgevel voorzien, dat geflankeerd wordt door ronde vestingtorens, uit welker gekanteelde omgangen de houten kegelvormige spits steekt.

Volgen we den vestwal in zuidelijke en daarna in oostelijke richting, dan krijgen we de Koepoort in het oog. Op onzen plattegrond vertoont zij zich als een ronde, zware, in 't water uitspringende toren, al weder met een afgeplat dak;

DE OUDE (TWEED E) MAREPOORT, GEBOUWD 1615, GESLOOPT 1664.

Naar een ten archieve berustende teekening in O.-I. inkt van den gevelsteen in het hoekhuis Mare—Oude Vest.

en dat hierop inderdaad géén spits stond moeten we aannemen, want — het is ook van elders bekend dat dit geen fantaisie is — zij prijkt, en het is een grappig gezicht, met een windmolen, die in 1578 weder afgebroken schijnt te zijn. Het geheel ziet er vervallen uit. De poort schijnt tijdens het beleg dichtgemetseld te zijn geweest; van 1574 tot 1579 vindt men van een portier dezer poort geen melding gemaakt.

De Hoogewoerdsche poort doet denken aan een ietwat verkleinde copie van de Witte poort; zij wordt beschermd door een bastion. Ook hier weer spitslooze torens, terwijl we van deze poort in 't archief een potloodteekening door S. van der Paauw „naar een oude kaart” aantreffen, waarop wel degelijk de torens, evenals die van de muur- en waterpoort aan de noordzijde, van spitsen zijn voorzien.

Vervolgen we noordwaarts onzen tocht langs de (tegenwoordige) Heerengracht, toen vestwal, dan bereiken we de Zijlpoort, een in 't water vooruitspringende ronde toren, waarachter de weg naar buiten met een bocht te voorschijn komt. De geheele Oude Vest, dien we vervolgens langs gaan, was poortloos; in 't voorbijgaan maken we even melding van het „Maregat”, een overwelfde waterpoort, met een grimmig gekanteelden muur voorzien, aan welks oostzijde een vierkante, eveneens gekanteelde toren met plat dak, in het water uitsprong.

Dan komen we ten slotte aan de Rijsburgsche poort, aan 't westelijk uiteinde der Haarlemmerstraat, dus tusschen de tegenwoordige Princessekade en de Turfmarkt verrijzende. Zij verschilde niet belangrijk van de oude Zijlpoort.

Voor zoover valt na te gaan droegen al deze poorten nog het écht middeleeuwsch karakter van min of meer eenvoudige onversierde doorgangen in den stadsmuur, geflankeerd door

DE OUDE RIJSBURGSCH E- OF BLAUWPOORT, GEBOUWD 1603, GESLOOPT 1735.

Naar de teekening van E. van de Velde in het gemeente-archiefe.

DE RIETVIJVER.

ONDER bekoring van het zingende, altijd ruischende riet ligt de rietvijver glad en rimpelloos te luisteren. Zacht fluisterende woordjes rimpelen nu en dan het watervlak en een glimlach schijnt zich te spreiden van oever tot oever.

Maar dan ligt weer stil de vijver, diep in gedachten verzonken, luisterend naar het lied van de wuivende halmen.

In schokkende vlucht, de donker blauwe wijkjes weerspiegelend in het water, fladdert in coquettig beweeg een libel tusschen de rietpluimen en zet zich een oogenblik te wiegen op de lange, teere stengels.

't Geheel ademt rust en vrede; 't is eene plaats zonder stoornis, een retraite voor degenen, die niet houden van het drukke gewoel in der menschen omgeving.

Hier heeft het waterhoentje zijn gebied, tallooze geslachten hebben hier voor hem geleefd, en vele geslachten zullen nog komen om te wonen, waar het lied van de ruischende halmen nimmer zwijgt....

Op het eenvoudige, platte nest, drijvend tusschen de stengels, zit het vrouwtje te broeden. Om haar waakt het mannetje, zwemt af en aan, spiedt omhoog en rondom en geeft door klokkende geluidjes uiting aan zijne tevredenheid.

Eensklaps zwijgt het stil, want een verontrustend gerucht trekt zijne waakzaamheid en zachtjes, geruischloos glijdt het te midden van het rietbosch om te wachten op de komende dingen.

Den waarschuwingskreet heeft het wijfje reeds vernomen en roerloos, ineengedoken zit het neer, de donkere oogjes wijd geopend, gereed tot vluchten.

Zachtjes wijkt het riet; in de pluimen is een beroering, die de tegenwoordigheid van het een of andere dier verraadt. Nog een oogenblik en dan komt een vischotter te voorschijn. Van schrik verstart, drukt het waterhoentje zich op het nest en denkt zich onopgemerkt, als de roover, belust op andere buit, voorbij zwemt en eindelijk verdwijnt.

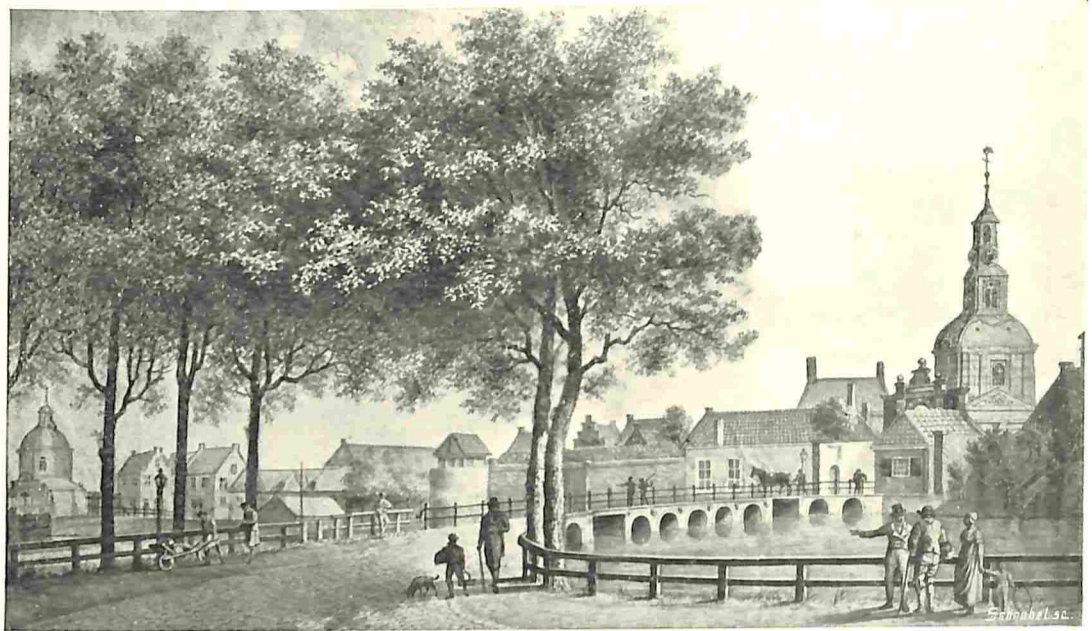
Lang nog zweeft de angststemming rond het broedende waterhoentje, totdat de opwekkende klanken van het lied van den karkiet de vrees verbannen en het leven doen wederkeeren tusschen de waterlelies en rietpluimen.

Het mannetje zeilt met schokkende rukjes nader en zet zich in de onmiddellijke omgeving van het nest, kuischt zich en strijkt zich de vederen glad om nu en dan met vlugge beweging een insect te snappen, dat zich te dicht in zijne nabijheid waagt.

Langzaam dekt de avond zijn vleugelen over den plas. Witte nevelen, gelijk geesten der duisternis, spreiden zich over het water, stijgen langs de stengels omhoog, omhuiven de witte- en gele waterplompen, verwazen de grauwe pluimen van het riet en verheffen zich hooger naar den hemelkoepel, waar hier en daar reeds een sterretje met parelend geflikker het avond-openluchtspel opent. In snelle vlucht trekt onder eentonig gekwaak een eend voorbij, zich spoedend naar het nest onder de warreling van de braamstruiken; met melankoliek gefluit luidt de regenfluit den nacht in, met loomen vleugelslag en rauwen kreet vliegt de reiger naar zijn nest in de hoge bosschen om daar te rusten, tot de nieuwe levensdag hem wekt tot nieuwen arbeid. De dieren der duisternis ontwaken, de vleermuis laat haar knarspiepend geluid hooren, de geitenmelker zweeft met onhoorbaar gevleugel door de dichte lagen van dansende muggen, wier monotoon gezoem de bladstille natuur nog stiller doet schijnen. Waterratten plonzen van den waterkant af, spieden met begeerigen, hongerigen blik rond, kijken om het gevonden voedsel en verdwijnen dan als lugubere geestgestalten tusschen de rietstengels en het moerasgras, waar de duisternis zich het dikst genesteld heeft.

De waterhoentjes slapen, met den kop teruggetrokken in de nekholt; een poot verborgen in het zachte warme borstdons, rust het mannetje op een blad van een waterlelie staande, terwijl het vrouwtje, met den kop onder de vleugels, droomt van het toekomstig kroost.

.....
Eene lichte trilling over het gladde watervlak, een nauw-merkbare beroering van het riet verraadt den otter, die

GEZICHT OP DE WITTE POORT TE LEIDEN, GEBOUWD IN 1650, GESLOOPT IN 1865.

nu zekerder van zijne prooi, terugkomt om te moorden.

De neusvleugels trillen nerveus, de oortjes sidderen van begeerte naar bloed, de oogen doorpriemen de duisternis; zijn gang is zeker, recht op het doel aan. Nimmer vergeet hij echter de voorzichtigheid, geen enkele beweging mist berekening, vol van hartstocht begaat hij toch geen enkele fout, sluw en listig nadert hij de twee sluimerende gestalten.

De witte tandjes glinsteren onder de dunne, wreede lippen, een phosphorlicht flikkert in de donkerte, en in rythmisch beweeg pagaaien de lenig, gespierde pooten hem naar het doel.

En nog steeds slapen de vogels, van geen onraad bewust. Om hen is de dood met zijn nooit falenden greep, nog enkele oogenblikken en de felle tanden van den roover zullen een van hen grijpen en meenemen naar zijn hol.

Reeds vermindert de otter de snelheid, waarmede hij naderde, een lichte zwaaiing van den staart roeit hem om het nest heen naar den kant, waar de aanval het gunstigst kan worden gedaan, maar vóór hij het nest heeft bereikt, springt met plonzend geluid een groene kikker van den wilgenstronk en doet de hoentjes even den kop oplichten.

Door eene snelle vlucht ontkomen zij nog juist den doodelijken greep en de otter, teleurgesteld, duikt onder, komt dicht bij zijn hol weer boven en kruipt weg om andere plannen te beramen.

.....
Over de weideslooten groeit in onbedwingbare kracht het overzeesche waterplantje; de fijne varenvormige blaadjes groeien in- en over elkaar, de plantjes dringen dicht op elkander, steunen de een op de ander, dringen de zwakkeren naar onderen en dekken zodoende het watervlak met een dik groen kleed toe.

Daaronder verstikt het levende, de visschen moeten vluchten en open water zoeken of sterven.

DE BUITENSTE HOOGWOERDspoort, GEBOUWD IN 1659, GESLOOPT IN 1867, OPGETROKKEN NAAR 'T MODEL VAN DE OUDE HOOGWOERDspoort BIJ DE KRAAIERSTRAAT.

Maar op het groene kleed is een wereld van leven; insecten van allerlei aard trekken de gevleugelde zangers, en de kwikstaartjes wandelen even zeker over de azolla als over den straatweg.

Hierheen, naar dit oord van overvloed, brengt het waterhoentje zijn jongen, vijf kleine, zwarte wezentjes, vlug als water, nietig als muisjes, met rappe pootjes en gauwe snebjes.

Hier doen zij zich te goed aan de insecten, waterdiertjes en wormpjes, terwijl de moeder waakt over hare kleinen.

(Slot volgt).

H. E. KUYLMAN.

Rotstuinen en Rotsbeplanting.

(Slot).

THANS gaan we over tot een familie die wat schoonheid van bloemen betreft zeker niet onderdoet voor de Saxifraga's maar die in den winter de rots niet opvroolijken, integendeel dan ook hun winterslaap slapen, ik bedoel de Anemonen.

Deze familie behoort thuis in delagere regionen van den rotsaanleg, is bovendien ook niet tevreden met de schrale, armoedige grond die de meeste in het vorige nummer besproken planten bij voorkeur wenschen, maar verlangt meer humus en vocht in den bodem.

Kunnen wij daaraan voldoen, en dat kan mits de rots goed aangelegd is en niet bestaat uit een steenhoop zonder meer,

dan loont het zeer zeker de moeite, en een weergaloos rijke kleurenpracht is het resultaat van onze moeite en zorgen. Zeer vroeg in 't voorjaar, Februari is nauwelijks aangebroken, begint 't al met de Anemone blanda, een dochter van de woeste kusten van Griekenland en Klein-Azië. De schoone blauwe bloemen worden in massa voortgebracht, vooral als de bodem uit rijke losse humusgrond bestaat. Een mooie variëteit die echter veel later bloeit, is de Scythica met witte bloemen die aan de buitenkant blauw gekleurd zijn, waarvan de volgende bladzijde een afbeelding geeft. Dat deze plant rijk bloeit moge daaruit blijken dat ik slechts 2 exemplaren bezit, waarvan de foto genomen is. Deze planten staan aan den voet der rots, meer in 't geröll. Van onze voorjaarsanemone, Anemone nemorosa, de heerlijke voorjaarsbode onzer lage bosschen, hebben we enkele soorten als A. nemorosa Robinsoni, A. nem. bosniaca en A. nem. Alléni, welke grooter en schooner bloeien en juweelen zijn voor de rots. Verder An. angulosa, blauw, A. ranunculoides, geel, A. fulgens, schitterend rood met metaalglans, A. appenina, blauw, A. hepatica, ook wel Hepatica triloba geheeten naar de eigenaardige 3 deelig gelobde bladeren die wij ons nog wel van de schoolbanken als teekenvoorbeeld zullen herinneren, in blauwe, witte en roode kleur, waarvan echter de blauwe verreweg het mooiste is. Verder de An. pulsatilla, zeker wel een van de allermooiste, met haar groote paarse bloemen omgeven door een krans van fijne groene steunblaadjes en een prachtige oranjegele kogel binnenin, gevormd door de meeldraden en vruchtblad. Ook later in den zomer (deze anemonen zijn alle voorjaarsbloeiers) zijn de prachtige zilverige zaadpluizen een sieraad voor de rots. De variëteit alba heeft witte bloemen. Mooie soorten zijn nog A. patens, ongeveer als A. pulsatilla, A. alpina (wit) en de variëteit sulphurea (geel) en de lieve A. Vernalis (paars). Helaas zijn deze laatste erg lastig in de cultuur; die doen 't beter in de moraine dan op de rots. (Wat een moraine is en de aanleg daarvan hoop ik later eens te bespreken). Een plantengroep die ook lastig te kweken is en ook morainebehandeling noodig heeft en die ik dus eigenlijk wel buiten beschouwing kon laten, ware het niet om de zeldzame schoonheid der bloemen dat ik er even de aandacht op vestig, is de familie der Gentianen. Schooner kleuren blauw dan de bloemen dezer plantengroep te genieten geven, bestaan niet. Dat is een rijkdom en nuanceering die men gezien moet hebben om deze aristocratische dochters van het hooggebergte op de juiste waarde te kunnen schatten en waardeeren. Op onze vochtige heidevelden bloeit in Augustus de klokjesgentiaan, Gentiana pneumonanthe, met blauwe klokken, die groen geribd zijn. Laat ieder die gevoel heeft voor kleurschoon eens zien, hoe harmonisch het groen hier tegen het blauw uitkomt.

Foto L. Kleber-Denig.

PRIMULA LITTONIANA.

Talrijke soorten van deze familie bewonen het hooggebergte. Een paar hiervan die geregeld in cultuur zijn, zijn de volgende: Gentiana acaulis (excisa), G. bavarica, G. verna en G. asclepiadae. De laatste is het gemakkelijkst te kweken. Een koele plaats (op het Noorden) en wat leem in den bodem bevat haar best en in Augustus en September tooit zij zich met trossen groote blauwe klokvormige bloemen, die aan weerskanten van den stengel in de oksels der bladeren gezeten zijn.

Hebben wij tot dusverre* in hoofdzaak* alleen* overblijvende planten besproken, zoo willen wij nu eens enkele heesters en halfheesters beschouwen voor de beplanting der rots. Met smaak geplaatst geeft een heester hier en daar op de rots een aardige afwisseling en verhoogt het effect.

Een uitgebreide collectie is tegenwoordig in cultuur en ik wil deze korthedshalve in 2 groepen splitsen; n.l. bloeiende en niet-bloeiende heesters. Tot de laatste reken ik alle soorten dwergconiferen. Alleen voor groote rotstuinen zou ik enkele dwergconiferen willen aanbevelen, voor beplantingen op kleine schaal vind ik bloemheesters beter voldoen en mooier. En wij hebben bovendien de keus uit een massa soorten. Zoo hebben wij om te beginnen de familie der Alpenrozen, Rhododendron ferrugineum en R. hirsutum, die met hun steenroode bloesempracht zoo mooi in Juli de bergweidjes in het hooggebergte kleuren en dat later in het jaar soms nog eens dunnetjes overdoen;

R. intricatum, een nieuwigheid uit China, ook zeer mooi voor de rots met haar paarsroze bloemen en compacten groei, terwijl R. kamschaticum, met purperroode bloemen, een kruipende heester is, die in den loop der jaren wel een doorsnede van 1 Meter kan krijgen en toch niet hoger wordt dan 5 centimeter. Er zijn nog veel meer soorten, maar voor ons doel zijn dit wel de meest geschikte.

De familie der Daphne's (Peperboompje) omvat een paar zeer mooie soorten als: D. arbuscula en D. blagayana; de mooiste en het gemakkelijkst te verkrijgen echter (de beide genoemde zijn zeldzaam in cultuur) is de D. genkwa uit de Pyreneeën. Dit is een zeldzaam mooi heestertje; aan 't uiteinde van elk takje vormt zich een krans van roode bloemknoppen die bij 't openen rose kleuren en een heerlijken, doordringenden vanilleachtigen geur verspreiden, terwijl het plantje een en al bloem is. Zoo'n heester in bloei, niet hoger dan 1 voet en ruim zooveel in omvang, kan met gemak een duizendtal bloempjes voortbrengen.

Azalea balsamiflora (rosae-flora), een dwergazalea met op den grond liggende uitgespreide takken en zalmkleurig rose zeer groote bloemen, en Erica carnea, met trossen roodroze bloemen, die reeds in Februari in vollen bloei komt, houden evenals alle bovengenoemde heesters van

veenachtigen, niet te drogen grond. Bij de meesten welbekend is zeker wel de Cotoneaster pyrenaica, met afhangende takken, rijk bezet met roode bessen. Deze wordt echter vrij omvangrijk en is dus meer in groote rotstuinen op haar plaats.

Voor een warm, zonnig plaatsje en schralen grond is de familie der zonneroosjes een ware uitkomst en in bloei een tafereeltje van groote schoonheid. Helaas ziet men ze zelden en hier geldt zeker „onbekend maakt onbemind,” want wie eenmaal deze plantjes heeft zien bloeien, zal wel zorgen ze een plaatsje in te ruimen, om zich aan de levendige warme kleuren te kunnen verlustigen. Er zijn een massa soorten en variëteiten in cultuur. Een paar mooie zijn: Helianthemum alpinum, geel, H. apenninum, wit, en H. amabile, rood. Vooral de laatste is bijzonder mooi met haar dubbele vurigrood gekleurde bloemen.

Verder noemen wij nog de Cistus of rotsrozenfamilie, die echter door hun grootte en omvang alleen maar in zeer groote rotstuinen kunnen groeien.

Alvorens tot de halfheesters over te gaan wil ik hier nog een heestertje noemen dat zeker met alle vorige wat bloesempracht aangaat kan wedijveren n. l. Cytisus kerwensis. Zeldzaam schoon en rijk is de indruk die men krijgt van een plant in vollen bloei. Het is een soort witte brem, een voet hoog, met afhangende takken en in den bloei een bleek roomkleurige massa, die aan een waterval doet denken, vooral als men dezen heester op een hooie plaats b.v. in een spleet op de rots plant, zoodat de takken kunnen afhangen. Een schrale zonnige standplaats geeft de rijkste bloesempracht.

Foto L. Kleber-Denig.

ANEMONE BLANDA SCYNTHINICA.

Tot de halfheesters behooren lage, veelal kruipende planten, waarvan de volgende door gemakkelijke cultuur en bloemenpracht uitmunten. *Lithospermum prostratum* en de variëteit *L. prostr.* Heavenly Blue, beide met zeer mooie blauwe (gentiaanblauw zeggen de Engelschen) bloemen, verlangen zonnigen, gewonen niet te drogen tuingrond, hebben echter een hekel aan kalk in den bodem. Verder *Polygala chamaebuxus* en *P. cham. purpurea*, de eerste met gele, de laatste met hoofdzakelijk roodpaars gekleurde bloemen, die het goed doen op veenachtigen, ietwat beschaduwden bodem. Bij strenge vorst is het raadzaam de *Lithospermum's* en *Polygala's* een lichte bedekking van dennentakken te geven, daar anders het loof nogal te lijden heeft. *Veronica rupestris* met lichtblauwe bloemen en spreidende snelle groeiwijze is een goede bekleedster van groote stukken rotsteen en groeit in iedere grond en situatie weelderig. Een soort die eveneens iederen grond voor lief neemt, echter gaarne volop zon heeft, is de *Genista sagittalis*, een allerliefst kruipend heestertje met gele bloemen. Tot de *Genista's* behooren nog meer mooie soorten die geschikt zijn voor de rots, maar zeldzaam in cultuur voorkomen.

Voor de schaduwrijke gedeelten van den rotstuint zijn een paar mooie rotsvarentjes een prettige afwisseling. *Ceterach officinarum*, *Asplenium trichomanes*, *Scolopendrium vulgare*, *Phegopteris dryopteris*, *P. polypodioides* en *Cystopteris fragilis*, in spleten geplant met wat bladaarde en leem in den bodem, de eerste drie bovendien wat kalk, zijn wel de mooiste.

Aan den voet der rots of aan den zoom van een poeltje of stroompje, bij den rotsaanleg behorende, hebben wij nog eens gelegenheid onzen lust voor kleurenschoonheid en bloemenpracht uit te vieren. Hiervoor komt een familie in aanmerking, waarvan de laatste jaren zulk een groot aantal nieuwe soorten ontdekt zijn, als men niet voor mogelijk had gehouden. Ik bedoel de familie der *Primula's*, sleutelbloemen.

In ons land komen daarvan een drietal soorten voor die tot de mooiste voorjaarsbloeiers onzer flora gerekend worden. In Zwitserland komen nog meer en mooiere soorten voor, evenals in den Kaukasus, Amerika en Japan (*P. Japonica* en *Sieboldi* soorten) maar ver daarboven uit gaat wat de Engelsche ontdekkingsreizigers Wilson en Forrest op de bergweiden in de Himalaya, Thibet, Sikkim en Yunnan hebben ontdekt en verzameld, en wat door groote Engelsche kweekers, voor welke zij reisden, in cultuur gebracht is. Het aantal soorten hier (gemakshalve zal ik maar zeggen) Chinese primula's, tot dusverre ontdekt, loopt al naar de 200. Helaas zijn er verscheidene bij die niet volmaakt winterhard zijn in ons klimaat, maar beter geschikt voor de koude kas of serre. Er blijven er echter genoeg over die geheel tegen ons klimaat kunnen en prijken in de schoonste kleuren die men zich maar denken kan. Ja, zoo onbeschrijflijk schoon zijn deze primula's, dat iemands fantazie zich zoiets niet kan voorstellen, als men dat niet gezien heeft. Alvorens enkele soorten hier nader te bespreken wil ik eerst even mededeelen dat voor het welslagen der cultuur een paar regelen in acht genomen dienen te worden. Allereerst zorge men voor rijken, voedzamen grond, vooral veel humus met wat klei of leem in den bodem. In de tweede plaats moet de grond goed vocht houden, dus niet gauw uitdrogen, wat voor de bloei niet bevorderlijk is. Verder houden de primula's van eenige schaduw. Nu doen ze het in de volle zon ook heel goed, als wij maar zorgen die halfschaduw te compenseeren door meer vocht in den bodem. En in de vierde plaats moet voor goede drainage gezorgd worden en vooral in den winter moeten de meeste soorten eer droog dan nat staan, daar anders de planten afsterven. Hierop is gemakkelijk raad te schaffen door 's winters eenige glasplaten, broeibakramen of iets dergelijks over de planten te leggen; echter zoo dat ze minstens een hand breed boven den grond liggen zoodat frissche lucht, wind en koude ongehinderd toegang hebben, de regen echter de planten niet deert.

Wanneer daar goed voor gezorgd is komen de planten ongehinderd den winter door en kunnen wij einde Maart al genieten van den bloei der *Primula cashmeriana*, diep violet, en *P. den-*

ticulata alba, zuiver wit. De onderstaande afbeelding geeft ons een goed beeld van de bloemenpracht. Deze soorten (eigenlijk variëteiten van *P. denticulata*) behooren tot de meest algemeen voorkomende op de bergweiden in het Himalayagebergte en zijn zeer gemakkelijk in de cultuur.

Voor de vochtigste gedeelten van onzen aanleg komt vooral in aanmerking de *Primula rosea*, een zeldzaam schoone bloeier. De bloemen, die in Mei verschijnen, zijn van een bijzonder schitterend lichtroode kleur, en een randje in vollen bloei, langs een stroompje of poeltje, is een gezicht om nooit te vergeten.

De *Primula Sikkimensis*, afkomstig uit Sikkim, met groote klok-vormige zwavelgele bloemen en *P. secundiflora* van het Lichianggebergte, die veel overeenkomst vertoont met de eerstgenoemde, (alleen zijn de bloemen van een wijnroode kleur) behooren met de hierboven genoemde primula's tot die welke met één enkele krans of tros bloeien. Nog behoort hiertoe ook *P. forrestii* met heerlijk geurende gele in oranje overgaande bloemen, doch deze is vrij lastig en laat zich niet gemakkelijk kweken.

Wij gaan nu over tot de zoogenaamde kandelaberprimula's, planten die in kransen boven elkaar bloeien, soms wel met 7 of 8 kransen en die een hoogte van 1 Meter kunnen bereiken. De prachtigste planten en mooiste kleuren treft men hier aan, en ik kan elken liefhebber geen beteren raad geven, dan daarmee eens te beginnen en als ooit moeite en zorgen rijkelijk, ja overweldigend beloofd worden, dan is dat hier het geval.

In alphabetische volgorde laat ik ze hier volgen: *Primula Angustidens*, synoniem met *P. Wilsonii*, ontdekt door den heer Wilson in Yunnan 1905. Deze wordt door kweekers ook wel in den handel gebracht onder den naam *P. vittata*. Het is een flinke groeier, goed winterhard, die onder gunstige omstandigheden een hoogte van 2 voet kan bereiken en kransen draagt in étages van lilapurperkleurige bloemen.

P. Beesiana is afkomstig uit zaad, opgekweekt door Bee's lim. Liverpool, overgezonden door hun verzamelaar George Forrest in 1908 uit Yunnan. Het is een stevige plant, wordt tot 3 voet hoog, maar is niet zoo betrouwbaar in cultuur als de volgende; bloeit met kransen van fluweelachtig purpere bloemen met een geel oog. In bladaarde met veel leem of klei en halfschaduw wil de plant het beste voort.

P. Bulleyana. Eveneens te danken aan de samenwerking van Bee's lim. en G. Forrest, is dit een van de allerbeste en allerschoonste primula's. De bloei duurt onafgebroken ruim 2 maanden en de kleur is eigenlijk niet te beschrijven, oranje, abrikoos, rose, scharlaken, overgaande in een mooi soort geel. De bloemen rijzen in fraaie kransen boven elkaar uit de bladrozetten op. Het is een plant die gemakkelijk en betrouwbaar in de cultuur is en tevens goed winterhard.

De primula's *bulleyana* en *beesiana* heeft men al veel gebruikt voor hybridisatie en daaruit is een ras ontstaan van koperkleurig roode primula's, sterker en beter in cultuur dan *P. beesiana*.

P. Cockburniana. Deze plant is in 1906 ontdekt in Tatsienlu door Wilson en in den handel gebracht door James Veitch and Sons. De prachtige vermiljoen oranje bloemen, in sierlijke kransen boven elkaar verschijnend, trekken direct de aandacht. Deze plant geeft echter niet zoo'n voldoening in cultuur als wel verwacht is, daar men ze eigenlijk als een tweejarige plant moet kweken. In sommige tuinen is ze overblijvend, waar de bodem goed gedraineerd is en bestaat uit leemachtigen, niet te vochtigen grond. De plant zaait echter rijk uit en komt uitstekend uit zaad op en is daarom en vooral om de prachtige kleur der bloemen warm aan te bevelen.

P. Helodoxa, in 1912 verzameld door G. Forrest, met donkergele bloemen in verscheidene kransen, bezit al de goede eigenschappen van *P. bulleyana*.

P. Pulverulenta. Een van de allerbeste van Wilson's introducties van China. De plant wordt 1 Meter hoog en draagt verscheidene kransen van prachtige groote donkerroode bloemen, terwijl de stengels als met meel bestrooid zijn. Is een van de

Foto L. Kleber-Denig.

PRIMULA DENTICULATA ALBA.

gemakkelijkste in cultuur. Een prachtige variëteit met witte bloemen is de *P. pulv. Mrs R. V. Berkeley*, maar deze zaait helaas slecht uit.

Een kruising van *P. pulverulenta* en *P. cockburniana* heeft sommige prachtige hybriden opgeleverd, waarvan *P. unique* met koperkleurig bruine bloemen wel een der bekendste is.

Ook een prachtige primula, uit de Himalaya afkomstig en vooral merkwaardig om zijn van alle primula's afwijkenden bloei, is *P. Littoniana*. De bloemen dezer 0.60 Meter hoog wordende plant komen voor aan een langen tros, zoodat de bloei veel weg heeft van een orchidee. Op de afb. op blz. 572 kan men dat goed zien, alleen is het jammer dat deze niet de kleuren kan weergeven, immers, de onderste open bloemen zijn blauwpaars en de bovenste nog gesloten zachtrood van kleur, een zeer vreemde en toch zeer mooie kleurcombinatie. Deze primula verlangt veel leem in den bodem en 's winters een glasbedekking om over te blijven. En hiermede heb ik genoeg gezegd van de Primula's; alleen wil ik er nog bijvoegen dat de meeste hier besproken soorten tegenwoordig ook bij onze groote Hollandsche kweekers tegen civiele prijzen te verkrijgen zijn.

Ik heb hiermede eene kleine inleiding en een overzicht willen geven van rotstuinen en rotsbeplanting om eens te laten zien wat een schatten aan schoonheid op dit terrein nog begraven liggen, die door ieder liefhebber te ontgraven zijn; tevens om den beginnenden amateur op weg te helpen en hem eenigszins te behoeden voor de vele teleurstellingen die anders zijn deel zouden zijn.

Er zijn over dit onderwerp boeken vol te schrijven en de rotsplanten die ik in deze schetsen behandelde, vormen maar een klein deel van de massa soorten die tegenwoordig (alleen in Engeland over de duizend) in cultuur zijn. Ik hoop echter later af en toe eens een paar meer zeldzame rotsplanten of die welke moeilijk te kweken zijn te behandelen.

Tot slot nog één opmerking. Iederen liefhebber die van een bepaalde rotsplant een goeden voorraad bezit, raad ik aan met een deel ervan eens proefnemingen te doen met het doel een grootere en rijkere bloemenpracht te verkrijgen; want de ervaringen op dit terrein zijn van zoo recenten datum, dat er nog verscheidene wegen gevonden kunnen worden die beter tot het beoogde doel leiden dan practici en de beste boeken op dit gebied vermogen aan te geven.

J. KLEBER GZN.

WIJNKOOP.

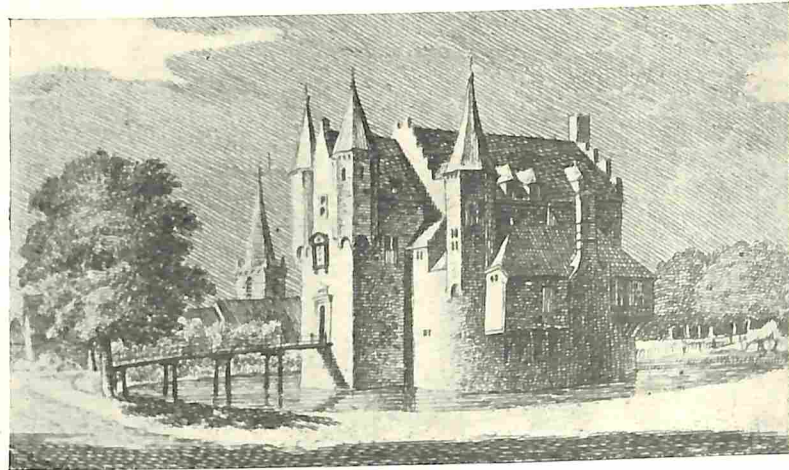
In Van Dale en andere woordenboeken der Nederlandsche taal van den nieuweren tijd zoekt men dit woord tevergeefs. De meeste Nederlanders kennen het zelfs niet, tenzij als persoonsnaam.

Intusschen is op het platteland in Noord-Holland, Noord-

Foto C. Steenbergh.

DREISCHOR. HET RAADHUISJE.

DREISCHOR.

HET KASTEEL WINDENBURG. IN 1837 VOOR AFBRAAK VERKOCHT.

Brabant en misschien ook elders het woord nog niet uitgestorven. Op de gedrukte veulings-conditiën van openbare verkooping van onroerend goed, hofsteden, landerijen enz. kon men voorheen geregeld vermeld vinden dat een zeker bedrag, b.v. één ten honderd, „wijnkoop” als opgeld zal worden geheven. De opbrengst van dien toeslag is bestemd tot dekking van de kosten van vertering, welke het publiek, dat de veiling bijwoont, wordt aangeboden. De bedoeling is geen andere dan de aanwezigen in een „goede stemming” te brengen en te animeeren tot het doen van een bod.

Aan de omstandigheid, dat een groot deel van het geld eertijds aan wijn besteed werd, ontleent het zijn naam „wijnkoop.” Geen wonder dat een publieke verkooping op de dorpen dan ook vaak onttaarde in een braspartij en er nog wel eens domme dingen gedaan werden, over welke de koper later berouw had. Van „wijnkoop” kwam vaak duurkoop en rouwkoop.

Thans vinden wij het woord „wijnkoop” nog een enkele maal in veulings-conditiën vermeld, maar over 't algemeen is het met „wijnkoop” gedaan!

F. W. DRIJVER.

DREISCHOR.

WEINIG plaatsen in Zeeland zijn er, in welke verleden niet de invloed van water en stroomen, van dijkvallen en stormvloed en ingrijpenden aard is geweest. Dreischor maakt hierop geen uitzondering en het gevoelen bestaat, dat de gronden dezer oude gemeente zouden gevormd zijn door de samenvoeging van drie schorren. Deze meening gaf aanleiding tot het wapen waarop drie schapen afgebeeld staan, elk staande op een stukje grond of schor.

We willen den naamsoorsprong in het midden laten, maar vermelden, dat de plaats het eerst in 1206 genoemd wordt als Drieskire, toen bij de verdeling van Zeeland in dat jaar Dreischor werd toegewezen aan graaf Lodewijk van Loon. Dan wordt het weer vermeld in 1288 toen de geduchte Sint Aagtenvloed de heerlijkheid wel de helft kleiner maakte, door er het Oostelijk stuk, het latere Sir Jansland, af te scheuren. Tijdens den oorlog met Vlaanderen wordt Dreischor ook vernoemd en niet ver van daar had op 10 Augustus 1304 de bekende scheepsstrijd plaats, waardoor Zierikzee ontzet werd. In 1356 kreeg het van heer Jan van Bloys een privilegie tot het houden van een markt-dag, in 1371 van denzelfde weder onderscheidene dijk- en andere rechten, om van latere keuren van hertog Albrecht van 1400 en van Karel V van 1530 niet te gewagen. Werd het eiland Dreischor door de bedijking van Noordgouwe in 1374 en van Zonne-maire in 1400 met Schouwen verbonden, aan de Oostzijde bleef het begrensd door het aloude water de Gouwe, dat Schouwen van Duiveland scheidde en dat de waterweg bleef van de Ooster-Schelde naar Holland, waarom bij Dreischor tot het midden der 15e eeuw de reede gevonden werd, waar de koopvaardij-schepen en haringbuizen van Zierikzee ankerden en waardoor het dorp tot grooter aanzien en bloei kwam. Dicht bij deze plaats had in 1490 een scherp gevecht plaats, waarin wel 300 man sneuvelen, tusschen de krijgsmacht van hertog Maximiliaan en den laatsten strijder der Hoeksche partij Jhr. Frans van Brederode, die gewond en gevangen genomen werd, naar Dordrecht gebracht en kort daarop overleed.

Het dorp werd den 3 October 1661 door een verschrikkelijken brand geteisterd, waarbij omtrent 60 huizen en schuren in de asch werden gelegd. Die ramp heeft echter de kerk verschoond. Dit oude gebouw, dat omstreeks 1445 zijne tegenwoordige grootte verkreeg, aan Sint Adriaan was gewijd en in 1485 zes priesters tot zijne bediening had, kan getuigen van den bloei van Dreischor in het midden der 15e eeuw. Het bestaat uit een schip met koor en absis, een Zuidwaarts aangebouwde absis-vormige sacristy, een Noordwaarts liggend transept, een Zuidelijk zijschip en een toren. Nu is het gebouw uitwendig er niet fraaier op geworden door het inrichten van het zijschip tot school en het cement, hier en daar gebezigd, en eene restauratie zou, mits oordeelkundig ondernomen, aan Dreischor een

DREISCHOR. KOOR EN SACRISTY VAN DE KERK.

schoone kerk hergeven. Onderscheidene oude zerken worden er in aangetroffen, o. a. eene fraai bewerkte 15e eeuwse, waarop een ridder in volle wapenrusting is gebeiteld, en een van 1537, waaronder een Jeruzalemsridder ligt. In het Zuidelijk zijschip der kerk is een grafkelder van vroegere ambachtsheeren en daarboven verheffen zich twee kostbare grafmonumenten van marmer. Het eene is gewijd aan de nagedachtenis van de gebroeders Johan en Cornelis Ockersse, uit eene oude Zierikzeesche regentenfamilie, respectievelijk overleden in 1742 en 1729. Beider portretten, benevens hunne acht kwartieren versieren de tombe, terwijl een uitvoerig Latijnsch opschrift hunne titels en waardigheden in heugenis houdt. Het andere grafmonument is van hun zusters zoon, Mr. Pieter Mogge, overleden in 1756, wiens portret en zestien kwartieren er op zijn aangebracht. Laatstgenoemde heeft aan zijne vaderstad Zierikzee eene som van f 420.000 gelegateerd tot het oprichten eener hoogeschool. Maar daartoe is het om velerlei redenen nimmer gekomen. Hoewel sterk verminderd, o. a. in den Franschen tijd, is het overgebleven deel van het kapitaal nog een aardige steun voor de gemeentelijke inkomsten van Zierikzee. De kerktoren werd in Juni 1867 door een hevig onweer getroffen, waardoor de spits tot beneden het uurwerk afbrandde en de klok op den grond in stukken viel. De later in den toren gehangen klok is afkomstig van de ierdere tijd afgebroken Vlissingse poort te Middelburg.

Behalve de beschreven kerk, stond er op de haven van Dreischor tot het eind der 16e eeuw eene aan St. Leonard gewijde kapel.

Het gemeentehuis heeft een aardigen trapgevel, waarin de wapens van Zeeland en Dreischor en het beeld der gerechtigheid aangebracht zijn. Het dateert van 1637 en boven het poortje, dat toegang geeft, leest men: „Doet Wel En Vreest Niemand.” Een der naast het opschrift geplaatste wapentjes is van den baljuw Johan Stavenisse. Van binnen is nog eene schilderij aanwezig, waarop het voormalig slot Windenburg te zien is, dat bij den ingang van het dorp lag. Nu wordt de heugenis aan dit in 1837 voor afbraak verkochte kasteeltje nog levendig gehouden door het met een moestuin overdekte cirkelvormig fundament, dat nog door de slotgracht omgeven is. Reeds in 1401 vindt men van dit gebouw, dat wellicht eenmaal diende tot woning van den grafelijken tolgaarder, gesproken. Later strekte het wel tot verblijf der ambachtsheeren. Geschiedkundige overleveringen zijn er niet van bekend.

Dreischor was reeds vroeg eene bezitting van den graaf. Door Karel den Stoute aan zijne bastaardzuster Anna geschonken bij haar huwelijk met Adolf van Kleef heer van Ravestein, kwam het na den dood van Philips van Kleef in 1528 weder aan de grafelijkheid. Zoo kwam het in het bezit der Staten van Zeeland, die het in 1704 verkochten aan Mr. Johan Daniëlszoon Ockersse, die in 1742 overleed. Het werd toen geërfd door Mr. Pieter Mogge, die reeds heer van Renesse was. Maar deze verkocht de heerlijkheid in 1753 aan Mr. Andries Heshuysen, na wiens overlijden in 1776 Dreischor in het bezit der familie de Jonge kwam.
D. V.

Revolutie en revolver.

Het eerste het beste Latijnsche woordenboek opslaande, kunnen wij lezen dat het oude werkwoord „revolvere” de beteekenis

heeft van terugrollen, terugwentelen, terugtrekken, terugkeeren. Van dit werkwoord is het verleden deelwoord „revolutus” gevormd en hiervan weder het zelfstandig naamwoord „revolutio”, hetwelk zich het best laat vertalen door „omwenteling”.

En iemand behoeft zelfs heelemaal geen Latijn te kennen om aanstonds te zien dat aan hetzelfde werkwoord „revolvere”, d.i. terugtrekken, het bekende wapen, dat wij „revolver” noemen, zijn oorsprong dankt, in verband met de omstandigheid, dat, bij 't afvuren van 't wapen, de „trekker” teruggetrokken wordt.

Taalkundig zijn dus Revolutie en Revolver zeer nauw aan elkander verwant, zij zijn zooveel als niet en neef, men zou bijna kunnen zeggen „een zusje en een broertje”.

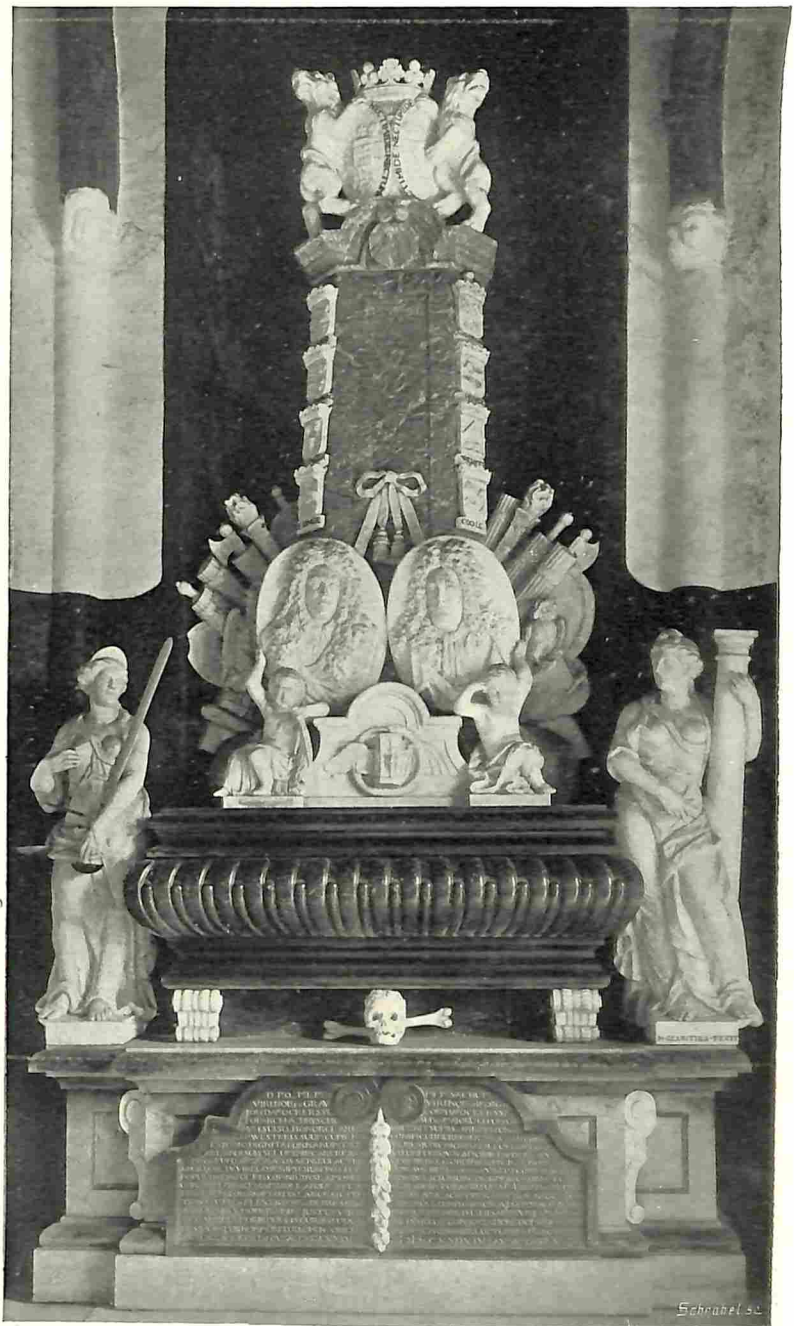
F. W. DRIJVER.

DE PELSJAGERS.

(Vervolg van blz. 567).

Het gelek een Indianenraad uit den ouden tijd, maar de schilderachtigheid werd bedorven door de katoenen hemden, die ze droegen en door de slecht passende jassen en pantalons uit het magazijn. Bovendien waren de pijpen van de roodhuiden geen sierlijke vredespijpen, doch Engelsche briarpijpen met opzichtige zilveren banden. De kop van Watusk's pijp, waarop hij buitengewoon trotsch was, vertoonde ruw den vorm van een doodskop.

Watusk was een opvallende figuur. Hij herinnerde Ambrose aan een verarmden kwakzalver. Hij was van middelbaren leeftijd en weekvleezig, had lang, verspreid haar dat met een niet zeer reine katoenen draad om zijn hoofd gebonden was. Hij droeg een geheel dichtgeknoopt gekleede jas, die bij de knopen erg gespannen zat en in de tusschenruimte openpuilde. Zijn pantalon was gemaakt van een wollen deken, die wellicht eens wit was geweest en om de kuiten had hij een breeden zwarten band; hij droeg mooie sandalen van herteleer, die rijk met zijde geborduurd waren. Zijn vuile vingers pronkten met een groote menigte koperen ringen, bezet met gekleurd glas, uit het magazijn. Zijn dik, slap gezicht vertoonde niets merkwaardigs be-

DREISCHOR. GRAFMONUMENT VOOR DE GEBROEDERS OCKERSSE IN DE KERK.

halve de buitengewoon heldere, vlugge ondiepe oogen, die op verschillende tijden deden denken aan de oogen van een kind, een dier en een krankzinnige. Zijn huid had een gele tint. in tegenstelling met het roodkoper van zijn gezellen, hetgeen Ambrose aan den zwarten vader deed denken.

Watusk stelde met veel bombast zijn vier gezellen voor. „Mijn raadgevers,” zeide hij, „Toma, minister van staat; Lookoovar, minister van oorlog; Mahtsonza, minister van binnenlandsche zaken en Tatatecha, minister der medicijnen.”

Dit waren hun ongewone namen, zooals Ambrose ze opving. Hij vermeed Simon aan te zien en beet zich op de lip om niet te lachen. De vier anderen waren kleine mannen met de mooie karakteristieke koppen van volbloed wilden. Zij begrepen geen woord van wat er gesproken werd, doch bewaarden van het begin tot het einde een onverstoort ernst. Nadat hun namen genoemd waren, doopte Ambrose hen in gedachte opnieuw naar hun ge-laatstrekken: Coyote, Eland, Beer en Wezel. De laatste was een klein, droog, rimpelig ventje, behangen met toovermiddelen en amuletten in tabakzakken, zoodat hij er uitzag als een vogelverschrikker. Zijn oogen waren nog wilder en onrustiger dan die van zijn meester.

„Een tovenaer,” fluisterde Simon in Ambrose's oor.

„Laat Ambrose Doane spreken,” zeide Watusk. Hij sprak goed Engelsch. Ambrose had van Peter Minot den stelregel overgenomen: „Laat een ander eerst spreken, dan krijg je iets op hem voor.” Hij boog beleefd „Ambrose Doane zal niet spreken voor Watusk gesproken heeft,” zeide hij.

Watusk was hoogelijk vereerd, boog nogmaals en begon terstond: „Het verheugt mij, Ambrose Doane te zien. Hij is goed voor mijn oogen gelijk de groene bladeren in de lente. Hij is naar Fort Enterprise gekomen en er is geen winter meer. De naam Peter Minot en de naam Ambrose Doane zijn goede woorden in mijn ooren. Zij zijn de vrienden van de roode menschen. Zij betalen goede prijzen voor bont. Zij verkoopen hun waren goedkoop. Ik moet een kist sigaren hebben, juist zooals je aan Simon Grampierre gezonden hebt.”

Ambrose herkende Watusk's type en liet zich niet van zijn stuk brengen door dezen plotseligen val van het verhevene naar het belachelijke. Hij had nu iets op hem voor.

„Het verheugt mij Watusk te zien. Ik wensch zijn vriend te zijn. Ik kom van het groote meer, zes dagreizen

in de richting van de plaats waar de zon opkomt. Zelfs daar vertellen de menschen mij van de Kakisa-natie en van Watusk die er regeert. Men zegt dat de mannen van Kakisa de beste jagers van het noorden zijn en eerlijk als de zon in den zomer. De menschen zeggen, dat Watusk een wijs hoofd en een goede vriend van de blanken is. Ik heb overvloed van sigaren in mijn uitrusting.”

Het opperhoofd zwol van voldoening totdat zijn zwaar belaste knoopen zich van zijn jas dreigden te scheiden.

Nog heel wat van deze luchtige conversatie was noodig, voor Watusk te bewegen was over zaken te beginnen. Toen hij zich eindelijk er toe verwaardigde, was zijn verhaal zooals Simon voorspeld had.

„Toen Ambrose Doane hier kwam, zei ik tegen mijn volk: „Handel met hem. Hij zal je vader zijn. Hij zal je voeden.” Wanneer ze nu om bloem komen zegt Simon Grampierre dat je geen bloem hebt. Als ik naar John Gaviller ga om bloem, lacht hij me uit. Hij zegt: „neem Ambrose Doane voor je vader. Laat hij je nu voeden.” Nu weet ik niet wat ik doen moet. Elken dag heeft mijn volk grooteren honger en elken dag worden ze boozier. Spoedig zullen de jonge mannen moeilijkheden veroorzaken. Zonder bloem kunnen we hier niet blijven. Zonder bloem kunnen we niet teruggaan. Ik zie de zaak duister in. Maar Ambrose Doane is nu gekomen. Het is nu in orde!”

Dit laatste werd met een zijdelingschen blik uitgesproken, hetgeen voor Ambrose een waarschuwing was, dat Watusk hem, niettegenstaande zijn bloemrijke complimenten, geen goeds wenschte. „Ik heb overvloed van graan,” zei hij. „Laat iedere vrouw voor haar eigen familie malen.”

Watusk schudde het hoofd. „Lang geleden hadden wij steenen potten om er wilde rijst in te malen,” zeide hij. „We koopen nu al vele jaren bloem en nu zijn de potten gebroken en weggegooid.”

Ambrose kon zich den ernst van den toestand niet ontveinzen. Hij werd er opnieuw aan herinnerd, dat hij met een wilde te doen had, door den sluw-dreigenden toon van hetgeen Watusk verder met zijn vriendelijke stem zeide:

„John Gaviller zegt aan Gordon Strange om aan mij te zeggen: „Ambrose Doane heeft al het graan gekregen. Laat Ambrose Doane mij zijn graan verkoopen en ik zal jullie meel geven.”

Ambrose begreep waar het heen ging en vloekte inwendig. „Gordon Strange heeft dat in de Kakisa taal gezegd,” vervolgde Watusk slim, „sommigen hebben het gehoord en aan de anderen verteld. Nu weten ze het allen. Als mijn volk nog meer honger krijgt, wat kan ik dan doen? Misschien stelen mijn jonge mannen het graan en brengen zij het aan Gaviller.”

„Als zij zich vergripen aan mijn eigendom, schiet ik ze dood,” zei Ambrose kort. Watusk maakte een afwerend gebaar. „Ik ik zal hun dat zeggen,” zei hij, „maar ze zijn erg boos.”

„John Gaviller tracht jullie te gebruiken als een werktuig om zijn eigen doel te bereiken,” zei Ambrose.

Watusk haalde onverschillig de schouders op. Dit was de eigenlijke man, dacht Ambrose. „Dat kan zijn. Jij hebt moeilijkheden met Gaviller. Dat is mijn zaak niet. Ik wil alleen maar meel hebben.”

„En dat zul je hebben,” riep Ambrose stoutmoedig. „Morgenochtend genoeg om iedere familie te voeden. Binnen drie dagen genoeg om je bestelling uit te voeren.”

Watusk scheen een weinig uit het veld geslagen door de snelle inwilliging van zijn eisch. „Waar krijg je het vandaan?” vroeg hij.

„Ik zal het krijgen,” ze Ambrose. „En dat is de hoofdzaak.”

Toen Simon en Ambrose uit de tepee waren, deed Simon dezelfde vraag: „Waar zul je het vandaan halen?”

„Dat weet ik niet,” antwoordde Ambrose. „Laat me den tijd. Ik zal wel een middel vinden.”

„Indien Gaviller het bont van Kakisa krijgt, maak je dit jaar geen winst,” opperde Simon.

„Ik moet, behalve aan winst, ook aan andere dingen denken,” antwoordde Ambrose. „Er komen nog meer jaren.”

Toen ze de kano bereikten, vroeg Simon: „Waar nu heen?”

„Naar het Fort,” zei Ambrose. „Maar je hoeft niet mee te gaan, als je geen lust hebt.”

„Wij blijven samen,” zei Simon grimmig.

Diep bewogen door dankbaarheid, bromde Ambrose iets onverstaanbaars. Hij gevoelde dat hij wat jong was om zulke groote machten alleen te weerstaan.

Na de rivier overgestoken te zijn, landden zij even voorbij het groote gele huis en vroegen aan de zijdeur naar Colina. Zij was van haar rit terug,

zeide men hun. Men liet hen in de bibliotheek. In deze kleine kamer had Ambrose reeds het hoogste geluk gesmaakt en de wanhoop gevoeld. Nu haatte hij de kamer. Hij hield de oogen op het vloerkleed gericht.

Simon was zichtbaar niet op zijn gemak terwijl ze zaten te wachten.

„Verwacht je hier iets van?” vroeg hij. „Nee,” antwoordde Ambrose bitter. „Ik weet al, wat ik tot antwoord zal krijgen. Maar ik moet het doen voor ik de volgende stap doe.”

„John Gaviller leeft er goed van,” zei Simon veelbeteekenend maar zonder bitterheid.

Colina kwam op haar meest koninklijke manier binnen. Het rijkleed had ze verwisseld voor een nauwsluitend, wit gedrapeerd kleed, waardoor ze er uitzag als een liefelijke, arrogante heilige. Ambrose sloeg zijn norsche oogen naar haar op en een schok van verlangen verjoeg alle gedachten aan meel.

Tegenover den ouden Simon boog ze haar hoofd zoo gracieus en onverschillig als een zwaan. De patriarch voelde zich klein worden onder de betoovering van haar blanke schoonheid. Zijn vingers speelden zenuwachtig met zijn hoed. Tegen Ambrose zei Colina met fijnen, alleen voor zijn oor bestemden spot:

„Wat is er?” Ambrose deed zijn uiterste best zich te beheerschen. „Ik vroeg naar u,” zei hij koel, „omdat ik niet wist of uw vader wel genoeg is om zaken te bespreken. Mag ik hem vijf minuten spreken?”

„Nee,” zei ze, zonder zich te verwaardigen een verklaring te geven.

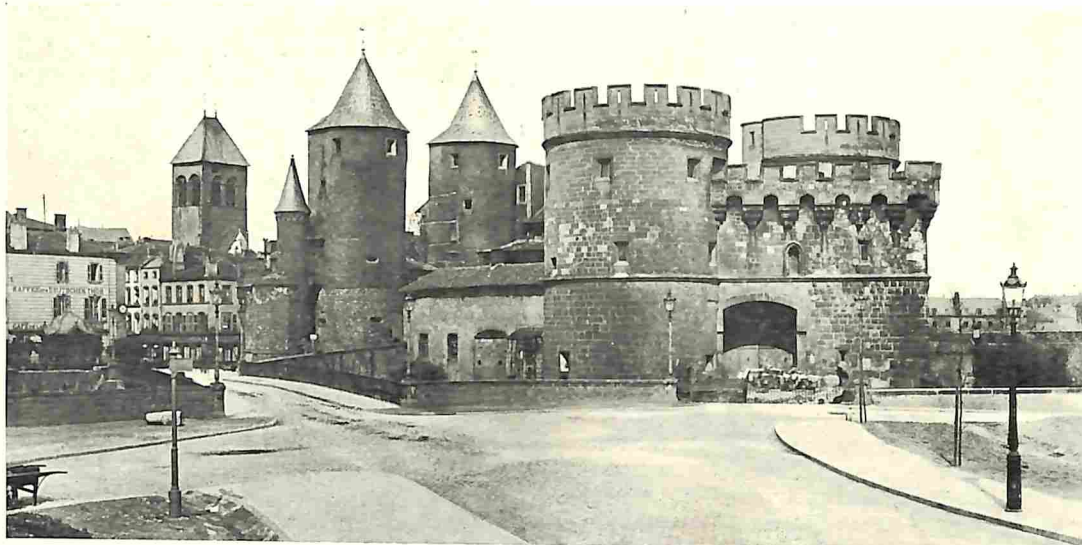
„Dan zal ik het u vertellen,” zei Ambrose. „Het is over de Indianen aan den overkant van de rivier. Ik moet wat bloem voor hen hebben.”

„Moet!” herhaalde ze, haar wenkbrauwen optrekkende.

„Zij lijden honger,” zei hij flink.

„Ge zult meneer Strange moeten spreken,” zei ze koud. „Hij heeft de leiding van de zaak.”

(Wordt vervolgd.)

DE „DUITSCH E POORT” TE METZ.